

EVALUERINGS- AVDELINGEN

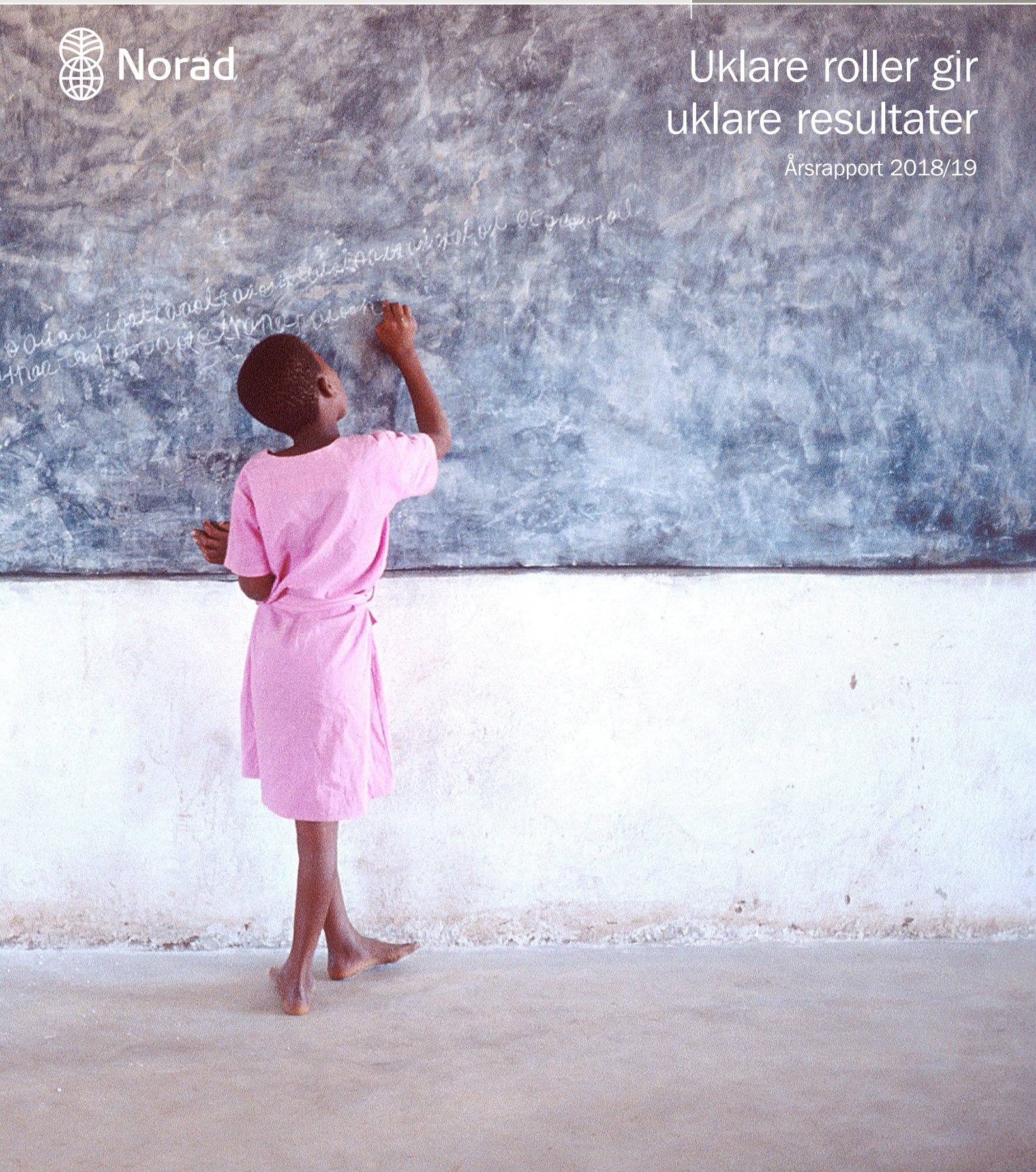
18/19

Norad

Uklare roller gir
uklare resultater

Årsrapport 2018/19

INNHOLD

Forord	2
Den viktigste lærdommen.....	6
Funn fra evalueringene.....	8
Endringer i norsk bistand.....	9
Mulige konsekvenser av uklare roller	9
Rapporter fra evalueringsavdelingen.....	10
Syntesestudie om sivil samfunns arbeid for demokratisering og menneskerettigheter i det sørlige og østlige Afrika.....	12
Norges engasjement i fredsprosessen mellom de Colombianske myndigheter og Colombias væpnede revolusjonære styrker (FARC)	14
Evaluering av menneskerettigheter og næringsliv i norsk utviklingsamarbeid	16
Norsk-Indisk Partnerskapsinitiativ (NIPI) Fase II: Effektevaluering av fem intervensjoner for bedre mor-barn helse.....	18
Evaluering av organisatoriske aspekter av norsk bistandsadministrasjon	20
Evaluering av Norges portefølje for multilaterale partnerskap	22
Kartlegging av støtte til humanitære kriser og sårbare stater	23
Faglig samarbeid	24
Studie av Det globale miljøfondets evalueringstilnærming til vurderinger av merverdi	28
Evaluering av Det globale miljøfondets støtte til integrering av biologisk mangfold	29
Evaluering av det globale innovasjonsprogrammet for ren teknologi (GCIP)	30
Oppfølging av evalueringer	32

FORORD

FORORD

Det siste året i Evalueringsavdelingen har vært spesielt. Det begynte med at prosjektgruppen for bistandsreform, eller «reform av organiseringen av tilskuddsforvaltningen», som er den korrekte benevnelsen, la fram sin rapport i midten av september 2018. I rapporten anbefalte prosjektgruppen å vurdere en outsourcing av evalueringsfunksjonen ut av UD/Norad-systemet.

Denne anbefalingen kom etter at utviklingsministeren seks måneder tidligere i klartekst ga uttrykk for at evalueringsfunksjonen var å betrakte som en del av det han ville ha som det framtidige forvaltningsdirektoratet Norad. Et år før dette igjen hadde Ølberg-utvalget anbefalt at evalueringsfunksjonen skulle flyttes fra Norad til UD.

To år med usikkerhet er ingen god rammebetingelse for en virksomhet som skal preges av integritet og analytisk tyngde. En slik virksomhet må vite at den oppfattes som legitim og ønskelig for å kunne fylle sin rolle på en god måte.

Mye av avdelingens oppmerksomhet har derfor vært rettet mot å begrunne og forklare hvilken funksjon og rolle evalueringens virksomhet har i norsk bistandsforvaltning. Dette er tross alt en virksomhet som har holdt på siden 1977, er hjemlet i en egen instruks og pålagt i statens økonomiregelverk. Med andre ord ikke en tilfeldig eller frivillig aktivitet som en statlig virksomhet kan velge bort. Det er således uklart hva som er grunnlaget for å komme med denne anbefalingen.

På tross av usikre rammebetingelser har avdelingen levert gode evalueringer i tråd med det oppsatte programmet. Evalueringene har bidratt til å systematisere erfaringer og kunnskap fra gjennomføringen av utviklingspolitikken og til å rette oppmerksomheten på forhold som kan forbedres i dette arbeidet. Det er ikke uvanlig at evalueringene viser at resultatene av innsatsen er annerledes enn det som er ønsket og forventet. Et eksempel på dette er effektevalueringen av fase to av det norske indiske partnerskapsinitiativet for bedre mødre-barnhelse (NIPI). Norske myndigheter har ved flere anledninger omtalt dette som et vellykket initiativ, evalueringen viser et noe mer nyansert bilde.

Evalueringsavdelingen har også markert seg når det gjelder internasjonalt evalueringarbeid dette året, både i forbindelse med arbeidet i evalueringsnettverket i OECDs utviklingskomite (DAC) og innen utvalgte multilaterale organisasjoner. Det er verdt å merke seg at OECD/DAC i sin peer review av den norske bistandsforvaltningen gir gode skussmål til evalueringens virksomhet: «Norway's approach to strategic evaluations is strong, and the country has become an important leader in development evaluation».

I OECD-sammenheng har arbeidet med revisjon av de fem DAC evalueringskriteriene tatt mye tid og oppmerksomhet, ikke minst i min rolle som leder av evalueringsnettverket. Kriteriene ble utarbeidet på slutten av 1990-tallet med formålet å bidra til å styrke evalueringarbeidet knyttet til bistand og internasjonalt utviklingsarbeid. Kriteriene brukes nå over hele verden som grunnlag for evalueringer i alle typer sammenhenger, langt utenfor bistandsfeltet. Gjennom en bred konsultasjonsprosess er nå prosessen med å revidere kriteriene i ferd med å bli sluttført.

Evalueringsavdelingen har pågående partnerskap med evalueringene i det globale miljøfondet (Global Environment Facility), FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women). Partnerskapene omfatter utveksling av kunnskap og gjennomføring av evalueringarbeid på utvalgte områder av relevans for norsk utviklingssamarbeid, for eksempel utdanning, klima og miljø.

Videre har avdelingen deltatt i internasjonale fagfelleevalueringer av evalueringene i utvalgte organisasjoner med formål å styrke disse funksjonene. Det siste året har det vært gjort slike vurderinger av Afrikabanken og FNs utviklingsprogram.

I tillegg til de organiserte samarbeidsprosessene, har Evalueringsavdelingen en løpende utveksling av kunnskap og erfaringer, knyttet til relevante temaer, med tilsvarende virksomheter i andre OECD-land og multilaterale organisasjoner.

Den internasjonale kontakten bidrar til å sikre relevansen av tilnærmingene i evalueringene og gir muligheter for

å trekke på et bredere kunnskapsgrunnlag enn det som framkommer i det enkelte evalueringprosjekt.

Evalueringsavdelingen fortsetter også å spille en aktiv rolle i det norske evalueringsmiljøet gjennom deltakelse i evalueringsforumet i staten og gjennom samarbeid med Norsk evalueringforening i forbindelse med ulike evalueringfaglige møter og konferanser.

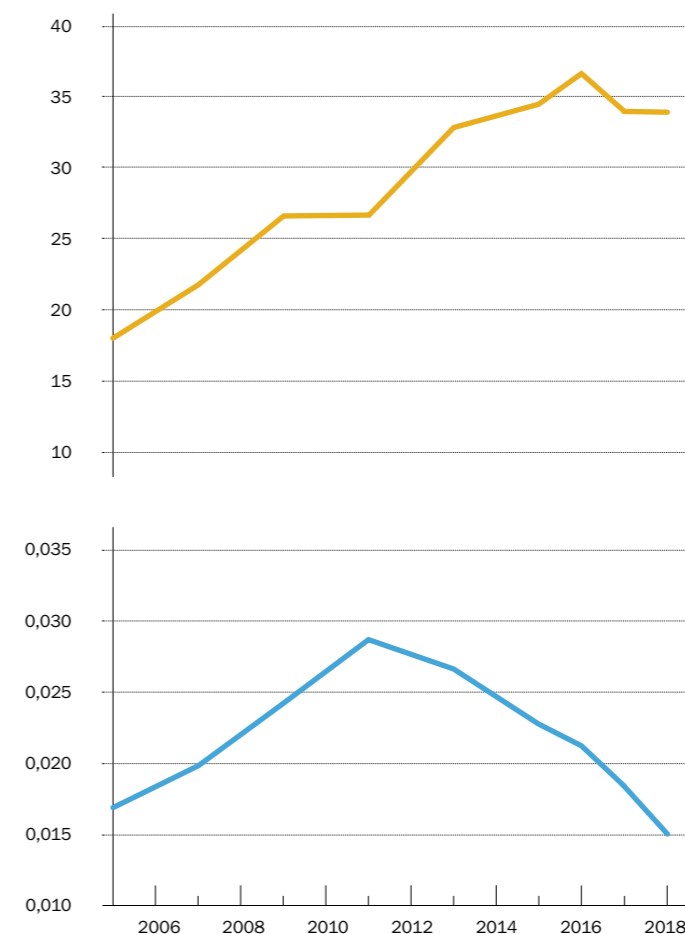
En av utfordringene framover er å bidra til at den kunnskapen som kommer fram gjennom Evalueringsavdelingens eget arbeid og den kunnskapen vi har tilgang på gjennom de mange samarbeidsrelasjonene

også kan tilflytte andre deler av den norske bistandsforvaltningen. Dette kan bidra til at norsk bistand fortsatt kan opprettholde høy kvalitet i sitt arbeid.

Oslo, mai 2019

Per Øyvind Bastø
Evalueringdirektør

BISTANDBUDSJETT OG TILDELING TIL EVALUERING 2005-2018
(TALL I MILLIARDER NOK)

■ Bistandsbudsjettet
■ Tildelte midler til evaluering over konsulentbudsjett og faglig samarbeid. Inkludert lønns- og driftsmidler ble den totale ressursrammen til avdelingen i 2018 på 24 millioner kroner.

Evalueringsavdelingens virksomhet er regulert av egen instruks gitt av utenriksråden i Utenriksdepartementet og departementsråden i Klima- og miljødepartementet. Den opprinnelige instruks fra 2006 ble revidert i 2015 og trådte i kraft 1. desember 2015.

Avdelingen har i mai 2019 følgende ansatte:
Anette Wilhelmsen
Anita Haslie
Balbir Singh
Ida Lindkvist
Jan-Petter Holtedahl
Lillian Prestegard
Per Øyvind Bastø
Ragnhild Pedersen
Siv J. Lillestøl

**DEN VIKTIGSTE
LÆRDOMMEN**

Uklare roller gir uklare resultater

Evalueringene som oppsummeres i denne årsrapporten gir ikke noe dystert bilde av norsk bistand. I likhet med funn fra tidligere år, viser evalueringene at det gjøres mye godt arbeid i norsk bistandsforvaltning på en rekke ulike områder.

Samtidig er det funn i evalueringene som gir grunn til bekymring. Et av disse funnene er at det er en uklarhet i forståelse og definisjon av roller og ansvar i forvaltningen.

I flere av evalueringene knyttes ukklarheten til de pågående endringene i bistanden. Endringene gjelder både størrelsen på bistandsbudsjettet, innretningen på bistanden, bruken av de ulike bistandskanalene og fordelingen av oppgaver og ansvar blant de ulike aktørene i bistandsforvaltningen.

FUNN FRA EVALUERINGENE

Evalueringen av organiseringen av bistandsforvaltningen hjemme og ute fant at ansvarsdelingen mellom Utenriksdepartementet, Norad og ambassadene ikke ble forstått på samme måte hos de ulike involverte. Det var særlig knyttet til forvaltningsansvar, faglig rådgivning og strategisk ledelse. Et av de utviklingstrekkene som evalueringen viser til er at stadig mer av bistandsforvaltningen foregår i UD og Norad og stadig mindre ved ambassadene. Bistandsstatistikken bekrefter dette bildet. I 2018 ble 45 prosent av bistanden forvaltet av UD i Oslo og 30 prosent av Norad. Kun 15 prosent ble forvaltet av ambassadene.

I evalueringen av ivaretagelse av menneskerettigheter i bistanden til næringsutvikling kom det fram ukklarheter rundt gjennomføringen av aktsomhetsvurderinger. Mens Norge spilte en aktiv rolle i å få på plass FN-prinsippene (Guiding Principles on Business and Human Rights), fant evalueringen at oppfølgingen av prinsippene i de ulike delene av bistandsforvaltningen ble ivare tatt på veldig ulike måter. Klarere retningslinjer fra departementet ble etterlyst.

Selv om evalueringen av Norges arbeid i forbindelse med fredsprosessen mellom FARC-geriljaen og myndighetene i Colombia i stor grad ga honnør til den norske innsatsen, kom det også her fram ukklarheter i oppgave- og ansvarsdelingen mellom de ulike aktørene på norsk side.

Den pågående evalueringen av Norges deltakelse i multilaterale fond ser nærmere på en bistandskanal som Norge i økende grad benytter seg av. De foreløpige funnene viser at Norge er involvert i en lang rekke øremerkede fond, særlig i Verdensbanken og i FNs utviklingsprogram. Dette bekreftes i bistandsstatistikken som viser at 32 prosent av bistandsbudsjettet kanaliseres gjennom multilaterale organisasjoner som øremerket støtte. Samlet gikk hele 56 prosent av bistanden til multilaterale organisasjoner i 2018. Viktige spørsmål i denne sammenheng er hvilke implikasjoner denne utviklingen har for bistandsforvaltningen hjemme og ute og hvilken rolle og ansvar forvaltningen skal ha i denne type bistand. Det må klargjøres i større grad enn det som er tilfelle i dag. Foreløpige funn viser at forvaltningsbyrden her hjemme er betydelig, samt at ansvaret for midler som kanaliseres gjennom fondene, herunder ansvaret for resultatoppnåelse, er uklart.

ENDRINGER I NORSK BISTAND

Endringene i norsk bistand kommer klart til syne i bistandsstatistikken for 2018. Den viser endringer i størrelsen på bistandsbudsjettet og endringer i hvilke kanaler Norge kanaliserer midlene gjennom. Det totale budsjettet i 2018 var på 34,6 milliarder kroner. Dette er en økning på en halv milliard fra året før. Av dette ble over halvparten, 19,3 milliarder, kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner. Sivilsamfunns-partnere var den nest største partnergruppen med 7,5 milliarder. Offentlig sektor i Norge og andre giverland er den tredje største partnergruppen med 5,9 milliarder i 2018.

Selv om de overordnede tematiske satsningsområdene ligger fast, er det stadig endringer i hvilke initiativ og oppgaver som bistanden skal brukes til. Nye initiativ knytter seg ofte til humanitære kriser og katastrofer, men også til nye ideer og nye tilnærminger hos samarbeidspartnere og i vår egen politiske ledelse.

Alt dette betyr at oppgave- og ansvarsfordelingen i bistandsforvaltningen nå er annerledes enn før. Mens ansatte i bistandsadministrasjonen tidligere var direkte involvert i utforming og gjennomføring av prosjekter, er oppgavene nå å forhandle avtaler, utvikle partnerskap og forvalte midler. På samme tid er bemanningen stadig gjenstand for effektivisering og kravene til forvaltning blir stadig strengere.

MULIGE KONSEKVENSER AV UKLARE ROLLER

Mulighetene for å oppnå gode resultater på så komplekse områder som bistanden retter seg inn mot øker hvis noen forutsetninger ligger til rette. Forutsigbarhet, langsiktighet, koordinering, kapasitet, kompetanse, kontekstforståelse og lokal tilpasning er noen av disse forutsetningene.

Stadige endringer som fører til uklare roller og utydelig ansvars plassering kan være et alvorlig hinder for resultatoppnåelse. Det er neppe tilfeldig at dette er et gjennomgående funn i de tematiske evalueringene som er gjennomført det siste året.

Evalueringene gir ikke entydig svar på hva som oppnås gjennom norsk bistand, men reiser et varselflag om at forutsetningene for resultatoppnåelse for tiden ikke er optimale. Uklarhetene evalueringene har identifisert bidrar til å gjøre det vanskelig å trekke klare konklusjoner om resultatene av bistandsinnsatsen. Nettopp det kan være et signal om at det haster med en avklaring av utformingen av bistandsforvaltningen.

RAPPORTER FRA EVALUERINGS-AVDELINGEN

mcel
ensamla kunnskap

Syntesestudie om sivilt samfunns arbeid for demokratisering og menneskerettigheter i det sørlige og østlige Afrika

FOTO: GAY PRIDE PARADE IN ENTEBBE, UGANDA, ON AUGUST 8, 2015.
FOTO: AFP FOTO/ ISAAC KASAMANU/SCANPIX

RAPPORT 9/2018

Civil society under pressure. Synthesis study of evaluations of Civil Society Organisations' democratisation and human rights work in Southern and Eastern Africa

Eksterne konsulenter: NIBR/OsloMet

ISBN: 978-82-8369-064-4

BAKGRUNN

Evalueringsavdelingen engasjerte i 2017 Norsk Institutt for By- og regionforskning (NIBR) til å sammenstille funn fra evalueringer og andre dokumenter om sørbaserte sivilsamfunnsaktørers respons på de utfordringene de møter i det sørlige og østlige Afrika. Studien tar for seg sivilsamfunnsaktører i Etiopia, Malawi, Mosambik, Uganda og Zambia, og ser nærmere på hvilke utfordringer som møter sivilsamfunnsaktører engasjert i arbeid med demokratisering og menneskerettigheter, samt hvordan aktørene svarer på disse utfordringene.

FORMÅL

Formålet med syntesestudien er å anvende kunnskap fra eksisterende evalueringer i utformingen av norsk utviklingspolitikk og strategier knyttet til sivilsamfunnsorganisasjoners arbeid med menneskerettighetsarbeid i det globale sør. Studien skal reflektere et sørbasert perspektiv på dette arbeidet.

FUNN

Rapporten tar utgangspunkt i den tilstramningen som har funnet sted i senere år når det gjelder sivilsamfunns muligheter til å operere verden over, ikke minst for aktører som arbeider med demokratisering og styrking av menneskerettigheter. Begrensningene varierer fra skjerping av lover og regelverk, via finansielle restriksjoner, til vold og trusler mot sivilsamfunnsaktører.

Tilstramningen sivilsamfunnsaktørene utsettes for, kan inndeles som følger:

- > Restriksjon av rettigheter: Retten til organisasjons-, forsamlings-, og ytringsfrihet begrenses, enten gjennom lovgivning eller som resultat av myndighetsrepresentanters opptreden.
- > Utnyttelse av begrensninger i de sosio-politiske og kulturelle omgivelsene, for eksempel i form av konservative holdninger til LHBTI-miljøet og medlemmenes rettigheter.
- > Begrenset tilgang til policy-dialog med lovgivere og politiske prosesser, særlig for organisasjoner som arbeider med demokratisk styresett og menneskerettigheter.
- > Reduserte finansieringsmuligheter: Endrede giverprioriteringer og begrensede muligheter til selv å reise midler fører til betydelige finansielle utfordringer for ikke-statlige organisasjoner som arbeider for demokratisering og menneskerettigheter.

De sørbaserte sivilsamfunnsaktørene responderer på disse utfordringene på ulike måter:

- > Responser på restriksjoner av rettigheter kan være å dreie mer av virksomheten mot tjenesteleveranser, begrense aktiviteten til lokalt nivå, bli mer forsiktig med hva og hvordan man uttaler seg om for eksempel manglende demokratisering og overholdelse av menneskerettighetene eller å legge ned virksomheten. En mer proaktiv holdning innebærer å mobilisere sivilsamfunnsaktører og befolkningen for øvrig til kamp

mot slike restriksjoner av rettigheter, eller å saksøke myndighetene.

- > Sivilsamfunnsaktører som utsettes for innskrenkninger i de sosio-politiske og kulturelle omgivelsene, velger ofte å inngå allianser lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Opplysningsarbeid er en annen responsform, en tredje er å øke åpenhet og etterrettelighet i ens egen organisasjon.

- > Der myndighetene har begrenset tilgangen til policy-dialog til et fåtall aktører, kan de som ikke er invitert med i stedet søke å presse frem slik tilgang, for eksempel ved å mobilisere befolkningen på lokalplanet, fremskaffe forskningsbaserte funn og/eller ved mediesamarbeid.

- > En del sørbaserte sivilsamfunnsaktører svarer på begrensede finansieringsmuligheter ved å levere tjenester mot betaling, eller ved å innføre medlemsavgift. Andre mobiliserer for endringer i skattereglene for å lempe på slike begrensninger, eller søker å bli med i ulike typer fondsordninger.

Rapporten finner videre at sivilsamfunnsaktørenes respons er mest effektiv der den er basert på grundig analyse av den lokale konteksten og lokale maktforhold.

Responsmulighetene avhenger også av hvilke temaer som er sosio-politisk eller kulturelt betente, som homofiles rettigheter eller korrupsjon, og hvilke

allianser som er tilgjengelige. De mest effektive strategiene benytter seg av et sett av responstyper og virkemidler.

ANBEFALINGER

Evalueringsavdelingen anbefalte at rapporten viderefremmes til relevante enheter i Utenriksdepartementet, herunder relevante utenriksstasjoner.

Norges engasjement i fredsprosessen mellom de Colombianske myndigheter og Colombias væpnede revolusjonære styrker (FARC)

FOTO: AFP FOTO/ GUILLERMO LEGARIA/SCANPIX

RAPPORT 10/2018

A trusted facilitator: An Evaluation of Norwegian engagement in the peace process between the Colombian Government and the FARC, 2010–2016

Utført av: Evalueringsavdelingen med eksterne bidrag fra Christine Bell, Marc Chernick, Frans Leeuw, Epinion P/S og NUPI

ISBN: 978-82-8369-065-1

BAKGRUNN

Norges engasjement i freds- og forsoningsprosesser har vært en viktig del av Norges utenrikspolitikk siden tidlig på 1990-tallet. Denne evalueringen ser på Norges engasjement i fredsprosessen mellom de colombianske myndighetene og Colombias væpnede revolusjonære styrker (FARC) i perioden juni 2010 til desember 2016. Fredsforhandlingene foregikk i to faser, en hemmelig fase i perioden 2010-2012, og en åpen fase i perioden 2012-2016.

Tillit var viktig for at Norge ble invitert inn forhandlingene i 2010. Norge hadde et godt rykte som tilrettelegger i fredsprosesser. I tillegg hadde norske aktører vært tilstede i Colombia i lang tid, blant annet gjennom engasjement i tidligere fredsprosesser i landet, noe som gjorde at de hadde en god kontekstforståelse og et bredt nettverk som de kunne benytte til å navigere i et komplekst politisk landskap. I sin posisjon utenfor EU hadde Norge også en mulighet til å forhandle med FARC, uten å være bundet av forbudet mot å forhandle med organisasjoner på EUs terrorliste.

FORMÅL

Formålet med evalueringen var å frembringe kunnskap om det norske engasjementet som kan brukes til å styrke den norske innsatsen i fremtidige freds- og forsoningsprosesser. Evalueringen søkte å:

- > dokumentere og analysere Norges rolle som tilrettelegger i fredsprosessen
- > vurdere om, og eventuelt hvordan, kontekstanalyse

og erfaringer fra andre fredsprosesser som Norge har deltatt i ble brukt i utformingen av den norske tilnærmingen i fredsprosessen i Colombia

- > formulere anbefalinger for fremtidige norske fredsengasjement

FUNN

> På overordnet nivå fant evalueringen at Norge som tilrettelegger i fredsprosessen bidro til å bygge tillit mellom partene og at de ga partene tilgang til relevant ekspertise. Evalueringen fant også at Norge dro nytte av erfaringer fra deltagelse i andre fredsprosesser i sin rolle som tilrettelegger i fredsprosessen i Colombia.

> Norge bidro til å bygge tillit mellom partene ved å ha god kontekstforståelse og ved å tilby et dedikert team som var tilstede under alle forhandlingene i Havanna. Teamet kunne legge til rette for uformelle møteplasser der partene kunne ha en åpen dialog og hvor det var mulighet til å redusere spenninger når ulike kriser oppstod.

> Ett annet viktig område hvor Norge bidro var ved å tilby partene ekspertise på relevante fagområder. Dette gjaldt spesielt kjønnsperspektiv og kvinners deltakelse i fredsprosesser, minerydding og overgangsrettferdighet, det vil si prosesser og initiativer som i overgangsfasen mellom væpnet konflikt og fred skulle sikre ansvarlighet for begåtte overgrep.

> Evalueringen fant at det norske teamet aktivt brukte erfaringer fra tidligere fredsprosesser hvor Norge hadde

vært engasjert (Sri Lanka, Guatemala, Sør-Sudan, Nepal, samt tidligere prosesser i Colombia). Disse lærdommene bidro til at medlemmene var bevisst områder som det tidligere ikke hadde vært nok oppmerksomhet på, for eksempel å holde en lav profil i media, og å inkludere kjønnsperspektivet i alt de foretok seg. Norge viste også en betydelig kontekstforståelse. Denne kunnskapen ble brukt aktivt hele veien.

Selv om funnene stort sett er positive, fant evalueringen noen områder hvor det var rom for forbedringer:

- > En bedre avklaring av roller og ansvar i det norske teamet i Havanna og mellom teamet og forvaltningen i Utenriksdepartementet. Det norske teamet hadde behov for mer administrativ støtte for å kunne fokusere helt og fullt på rollen som tilrettelegger, for eksempel i forbindelse med reise og logistikk, men også hjelp til å kommunisere og formulere tydelige budskap utad.
- > Norge kunne vært bedre forberedt på et utfall som innebar at fredsavtalen ble nedstemt i folkeavstemningen. For eksempel kunne Norge brukt mer tid på å klargjøre innholdet i fredsavtalen overfor den colombianske befolkningen.

ANBEFALINGER

Evalueringsavdelingen anbefalte Utenriksdepartementet å styrke beredskapen for fremtidige norske fredsengasjement.

På overordnet nivå ble det anbefalt å:

- > sikre fleksibel og tilstrekkelig finansiering
- > klargjøre tematiske områder hvor Norge kan spille en rolle i fredsengasjement, fortrinnsvis innenfor områder der Norge har en solid kompetanse og en internasjonal posisjon, for eksempel innen likestilling og overgangsrettferdighet
- > systematisere kunnskap fra tidligere fredsprosesser og bruke disse erfaringene i nye oppdrag
- I gitte fredsengasjement ble det anbefalt:
  - > å gjennomføre systematiske risikovurderinger
  - > å bygge det norske engasjementet på en god kontekstforståelse
  - > å formulere tydelige mandat for tilretteleggingsteamet der roller, ansvar og tilgang til støtte fra forvaltningen i Utenriksdepartementet for øvrig er klarlagt

Evaluering av menneskerettigheter og næringsliv i norsk utviklingssamarbeid

FOTO: KEN OPPRANN

RAPPORT 11/2018

UNGP, Human Rights and Norwegian Development Cooperation Involving Business

Eksterne konsulenter: KPMG i samarbeid med Menon Economics and Elgesem advokatfirma

ISBN: 978-82-8369-066-8

BAKGRUNN

Å fremme, beskytte og respektere menneskerettighetene har lenge vært sentralt i utviklingspolitikken. I Stortingsmeldingen *Muligheter for alle* fra 2014, ble det understreket at menneskerettigheter er viktig som både mål og middel for utenriks- og utviklingspolitikken. Dette innebærer at det både er et mål at menneskerettigheter fremmes og beskyttes, samtidig som menneskerettigheter anses som middel for å oppnå de andre målene for utviklingspolitikken. Denne evalueringen fokuserer på hvordan forpliktelsen i Stortingsmeldingen om å fremme og beskytte menneskerettigheter er fulgt opp i utviklingssamarbeidet der næringslivet er involvert.

Evalueringen tar utgangspunkt i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP), som er det ledende internasjonale rammeverket for å fremme og beskytte menneskerettigheter der næringslivet er involvert. Norge var sentrale i den internasjonale prosessen som ledet fram til FNs veiledende prinsipper i 2011.

FORMÅL

Formålet med evalueringen er å undersøke i hvilken grad FNs veiledende prinsipper for å fremme og beskytte menneskerettigheter (UNGP) er fulgt opp i utviklingssamarbeidet der næringslivet er involvert.

De mest sentrale spørsmålene evalueringen har søkt å besvare handler om i hvilken grad de statlige aktørene har politikk, retningslinjer og tiltak på plass for å fremme og beskytte menneskerettigheter, hvorvidt

utviklingsadministrasjonen formidler klare forventninger til næringslivsaktørene og hvordan statlige aktører sikrer og følger opp at næringslivet gjør adekvate aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter. I tillegg vurderes det i hvilken grad det finnes klageadgang og kompensasjonsordninger ved menneskerettighetskrengelser.

Evalueringsteamet har vurdert systemer for å fremme og beskytte menneskerettigheter i Utenriksdepartementet (UD), Norad, de norske ambassadene, Norfund, Innovasjon Norge og Garanti-instituttet for eksportkreditt (Giek). De seks enhetene har ulikt ansvar og ulike oppgaver i det norske utviklingssamarbeidet. I tillegg har evalueringsteamet sett på utvalgte prosjekter og ambassadens rolle i Mosambik og Tanzania.

FUNN

- > Menneskerettigheter og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) er godt forankret og kommunisert gjennom stortingsmeldinger og førende dokumenter for utviklingssamarbeidet. UD har vært sentrale i å kommunisere disse forventningene til næringslivet, profesjonelle aktører og andre. På tross av dette viser evalueringen at implementeringen av disse politiske føringene er ufullstendig.
- > Det avdekkes store forskjeller i hvordan statlige aktører forstår sitt ansvar for å fremme og beskytte menneskerettigheter. Videre avdekkes det mangler når det gjelder forståelse for statlige aktørers ansvar for å sikre adekvate aktsomhetsvurderinger av menneske-

rettigheter hos næringslivsaktørene som er involvert i bistanden.

- > Det er også uklart hvem fra myndighetenes side som er ansvarlig for å sikre at det er en klar forståelse hos statlige aktører om hvem som har ansvaret for å monitorere og følge opp implementeringen av UNGP.
  - > Med unntak av Giek finner evalueringen at det er store mangler for klagemekanismer for menneskerettighetsbrudd i alle enhetene.
- ### ANBEFALINGER
- > UD bør klargjøre, og kommunisere tydeligere, forventningen til sine partnere i utviklingssamarbeidet om at de skal følge vedtatt norsk politikk om å fremme og beskytte menneskerettigheter.
  - > Det forvaltningsmessige ansvaret for å gjennomføre politikken om å fremme og beskytte menneskerettigheter, bør klargjøres. Dette inkluderer å tydeliggjøre ansvaret for at gjennomføringen er tilpasset UNGP, og at det gjøres gode aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter, inkludert ansvar for kvalitets-sikring av aktsomhetsvurderinger som gjøres av private aktører involvert i utviklingssamarbeidet.
  - > Styrke veiledningstjenestene rettet mot norsk næringslivs engasjement i utviklingsland, særlig ved ambassadene. Forvaltningen bør også vurdere hvorvidt det kan settes av ekstra midler som næringslivspartnerne kan bruke til å gjøre aktsomhetsvurderinger og til å fremme og beskytte menneskerettigheter.

Norsk-Indisk Partnerskapsinitiativ (NIPI)

Fase II: Effektevaluering av fem intervensjoner for bedre mor-barn helse

FOTO: (C) 2018 NORWAY INDIA PARTNERSHIP INITIATIVE (NIPI)

RAPPORT 12/2018

The Norway-India Partnership Initiative Phase II: Impact Evaluation of Five Interventions

Eksterne konsulenter: Oxford Policy Management, i samarbeid med Sambodhi Research i India.

ISBN: 978-82-8369-064-4

BAKGRUNN

Det norsk-indiske partnerskapsinitiativ (NIPI) er ett av fem partnerskapsinitiativ som Norge har inngått for å fremme mødre- og barnehelse, og inngår som en del av den norske satsningen på global helse. NIPI er inndelt i tre faser: Fase I (2006-2012), fase II (2013-2017) og fase III (2018-2021). Omkring 800 millioner kroner har i denne perioden vært budsjettert til satsningen.

Evalueringen valgte ut fem intervensjoner fra initiativet som ble evaluert for å vurdere effekten av tiltakene på målgruppene. De fem intervensjonene var: Hjemmebesøk til familier med barn mellom tre og tolv måneder, oppfølging av syke nyfødte etter at de er utskrevet fra klinikk/sykehus, familieplanleggingstiltak, styrking av regionale ressursentre for nyfødtdisin og styrking av sykepleier- og jordmorutdanning.

FORMÅL

Formålet med evalueringen er å gi informasjon til NIPIs partnere, inkludert norske og indiske myndigheter, om hva som virker og ikke virker i samarbeidet. I tillegg ønsker Evalueringsavdelingen å sette søkelyset på ulike metoder som kan benyttes for å vurdere effekten av bistandstiltak.

FUNN

Vanskelig å se helsegevinster av hjemmebesøkene til familier med barn mellom tre og tolv måneder
Helseaktivister skulle gjennomføre fire hjemmebesøk til barn under tolv måneder for å gi alderstilpasset informasjon om blant annet riktig kosthold og barnestell. Evalueringsteamet fant at under halvparten av

familiene fikk alle besøkene de skulle ha. Teamet fant begrensede effekter på populasjonsnivå; det var for eksempel få forskjeller i kosthold og barnestell mellom NIPI-distrikter og kontroll-distrikter. Teamet konkluderte med at det var vanskelig å si noe om effekten av tiltaket.

Begrenset helseeffekt av oppfølgingen av syke nyfødte etter at de er utskrevet fra klinikk/sykehus

Helseaktivister og jordmødre skulle foreta hjemmebesøk til familier med syke nyfødte, eller nyfødte med lav fødselsvekt. NIPI bidro med opplæring og skulle betale, både jordmødre og helseaktivister, en mindre sum for hvert besøk. Betalingen til jordmødrene ble imidlertid ikke godkjent av indiske helsemyndigheter og jordmødrene måtte derfor gjennomføre hjemmebesøkene uten ekstra kompensasjon.

Evalueringen fant at hjemmebesøkene i hovedsak ble gjennomført av helseaktivistene. Svært få barn fikk oppfølging av jordmødrene. Det var imidlertid flere mødre som benyttet den såkalte kengurumetoden der barna ligger hud-mot-hud på brystet til foreldrene. Forskning har vist at denne hudkontakten har en lang rekke positive effekter på helsen til barn. Kengurumetoden var et av opplæringstiltakene som mødrene fikk gjennom disse hjemmebesøkene.

Positive helseeffekter av familieplanleggingstiltak i barselperioden

Tiltaket skulle styrke tilbudet om familieplanlegging ved å gi veiledning og informasjon til ansatte og helseaktivister. Evalueringsteamet fant at ansatte på

barsel var fornøyd med opplæringen de hadde fått, men at de fortsatt hadde varierende grad av kunnskap om familieplanlegging. Helseaktivistene hadde, til tross for en kunnskapsforbedring, fortsatt noe begrenset kunnskap om familieplanleggingsmetoder etter opplæringen. Videre fant evalueringsteamet at mødrene i NIPI-distriktene hadde mer kunnskap om familieplanleggingsmetoder og at flere brukte spiral enn i kontroll-distriktene. Teamet mener at tiltaket sannsynligvis har hatt positive helseeffekter.

Regionale ressursentre for nyfødtdisin har bidratt til å øke kunnskap og praksis på de lokale nyfødtsentrene

Tiltaket fokuserte på å opprette regionale ressursentre som skulle gi oppfølging av lokale behandlingsentre for syke nyfødte. Evalueringsteamet fant, basert på intervjuer, at de lokale nyfødtsentrene fikk god støtte av de regionale ressursentrene. For eksempel fant evalueringsteamet at de ansatte hadde fått bedre kunnskap og praksis. Imidlertid hadde flere av de lokale sentrene svakheter når det gjaldt teknisk utstyr og infrastruktur, og det kan innebære en risiko for syke nyfødte. Det må bemerkes at støtte til infrastruktur, utstyr og lignende ikke var en del av NIPI-tiltaket. Teamet mener at de regionale ressursentrene har bidratt positivt til å øke kunnskap og praksisen på de lokale nyfødtsentrene.

Bedring i sykepleier- og jordmorutdanning

Tiltaket skulle forbedre sykepleier- og jordmorutdanningen ved flere skoler. Dette inkluderte etablering av delstatssentre, samt tiltak på 133 skoler.

Evalueringen fant at tiltaket har hatt en positiv effekt på skolene, blant annet i form av forbedring av metoder for opplæring av studenter. Evalueringsteamet bemerker at manglende teknisk infrastruktur gjorde det vanskelig for skolene å møte indiske standarder, men at tiltaket sannsynligvis har ført til en forbedring.

ANBEFALINGER

Evalueringsavdelingen anbefalte Utenriksdepartementet å vurdere hvorvidt det bør gjøres justeringer i NIPIs fase III på grunnlag av funn og konklusjoner fra evalueringen, spesielt at det bør legges til rette for å skaffe mer kunnskap om effekten av noen av tiltakene.

Videre ble det anbefalt at når bistand blir brukt til å finansiere forsøksprosjekt (piloter) bør man i planleggingsfasen sikre at det blir mulig å måle effekten av prosjektet før det besluttes om prosjektet skal oppskaleres. Ansvarlige for planleggingen av programmet/tilskudsforvaltningen bør i slike situasjoner sikres tilgang til rådgivning om hvordan man utvikler monitorerings- og resultatrammeverk og hvilke metoder som kan/bør benyttes for å vurdere effekten av programmet.

Evaluering av organisatoriske aspekter av norsk bistandsadministrasjon

FOTO: KEN OPPRANN

RAPPORT 13/2018

Evaluation of Organisational Aspects of Norwegian Aid Administration

Eksterne konsulenter: Menon Economics i samarbeid med Nordic Consulting Group (NCG) Norway

ISBN: 978-82-8369-068-2

BAKGRUNN

Bakgrunnen for evalueringen er en reform fra 2004 som hadde som formål å forenkle, modernisere og effektivisere norsk bistandsadministrasjon og å få tettere dialog og kontakt med mottakerlandene. Som følge av reformen ble ansvaret for den bilaterale bistanden overført fra Direktoratet for utviklings-samarbeid (Norad) til Utenriksdepartementet (UD), og flere oppgaver og midler skulle desentraliseres til ambassadene. Utviklingspolitikk og utenrikspolitikk skulle knyttes nærmere sammen, og Norad skulle primært være bistandsfaglig rådgiver, samt fortsatt ha ansvar for enkelte tilskuddsordninger. I 2017 ble store deler av helse- og utdanningsporteføljen tilbakeført fra UD til Norad.

Evalueringen har sett på utviklingen i ambassadenes roller og ansvar, og arbeidsdelingen mellom ambassadene, UD og Norad. Arbeidsdelingen mellom UD og Norad har ikke vært evaluert.

FORMÅL

Formålet med evalueringen er å gi innspill til det pågående arbeidet med å forbedre norsk utviklings-samarbeid.

FUNN

Hovedfunnet i rapporten er at det har foregått en sentralisering av myndighet i den norske bistandsforvaltningen i perioden 2004 og fram til i dag. Reformen ble ifølge evalueringen reversert allerede fra 2009, ved at ambassadenes andel av total bistand sank. Sentraliseringen som evalueringen finner er i

tråd med internasjonale trender på bistandsfeltet, hvor en rekke land har integrert utviklingspolitikken sterkere i utenrikspolitikken. Sentraliseringen er også i tråd med generelle trender i offentlig forvaltning i denne perioden.

> Evalueringen finner at den bilaterale bistanden er blitt relativt mindre viktig i denne perioden. Siden 2009 har bistand gjennom andre kanaler økt kraftig, særlig til fond og tematiske satsinger. Evalueringen viser at ambassadene mangler informasjon og oversikt over de totale norske midlene i samarbeidslandene, herunder bistand via multilaterale organisasjoner.

> Ambassader som forvalter bistand har i dag en rekke ulike oppgaver, men har fått mindre beslutnings-myndighet enn tidligere. Særlig etter 2012 ble det inkludert en rekke nye mål og delmål for ambassadenes arbeid. Viktige oppgaver for ambassadene knyttet til utenriks- og utviklingspolitikk er forvaltning, konsulære saker, migrasjon og næringsfremme. Ambassadene har fått redusert beslutningsmyndighet ved at de har færre muligheter til å inngå avtaler med lokale partnere, de har fått mindre anledning til å foreta omdisponeringer på eget budsjett og arbeidet er mer kortsiktig ved at det i dag utarbeides ettårige planer for ambassadenes arbeid, mens disse tidligere var treårige.

> Antall ansatte på ambassader som forvalter bistand har imidlertid økt. I 2017 forvaltet 41 ambassader bistand. Evalueringen viser at antall ansatte ved disse ambassadene har økt fra om lag 165 i 2004 til 301 i

2017. En viss overføring av stillinger fra Norad til ambassadene var planlagt, men evalueringsteamet har ikke klart å fastslå om veksten er knyttet til bistandsfeltet eller til de mange andre oppgavene som ambassadene er pålagt.

> Til tross for at det har foregått en sentralisering av myndighet i den norske bistandsforvaltningen, finner evalueringen at hjemmesiden ikke i tilstrekkelig grad er styrket for oppgaven. Evalueringen stiller spørsmål ved om UD har tilstrekkelig utviklingskompetanse. Videre rapporterte ambassadene at de opplever for svak støtte fra UD. I noen tilfeller erfarer ambassadene at de må koordinere kollegaene hjemme i departementet istedenfor at UD koordinerer støtten til ambassadene. Ikke minst opplever ambassadene at det er dobbelt-arbeid og overlapp mellom ulike deler av forvaltningssystemet.

> Ambassadene er mest fornøyd med den faglige støtten de får fra Norad. Men noen av informantene i evalueringen setter spørsmålstegn ved om den land- og kontekst-spesifikke kompetansen i direktoratet er i ferd med å svekkes, noe som kan skyldes manglende utefering blant de ansatte i Norad.

ANBEFALINGER

> Sikre bedre strategisk styring og koordinering fra UD for å unngå dobbeltarbeid og overlapp mellom UDs ulike avdelinger, Norad og ambassadene.

> Tydeliggjøre hva som skal være ambassadenes rolle når det gjelder norsk bistand som ytes gjennom andre

kanaler på landnivå, inkludert Norads tilskuddsordninger, bidrag gjennom multilaterale kanaler og fond og humanitær bistand.

> Tilpasse karrieresystem og organisasjon for å sikre stabil og tilstrekkelig utviklingskompetanse i UD, Norad og ved ambassadene.

Evaluering av Norges portefølje for multilaterale partnerskap

FOTO: KEN OPPRANN

RAPPORT 1/2019

Evalueringsavdelingen med eksterne bidrag fra Clifford Wang og Asbjørn Eidhammer

Evalueringsrapporten blir publisert i september 2019

BAKGRUNN

Mer enn halvparten av norske bistandsmidler kanaliseres via multilaterale samarbeidspartnere. Det er en betydelig interesse, både fra norsk side og fra multilaterale partnere, for å forbedre forvaltningen av samarbeidsavtaler som kanalisere øremerkede bistandsmidler gjennom fondsbaserte mekanismer.

FORMÅL

Formålet med evalueringen er å vurdere hvordan Norges fondsbaserte partnerskapsavtaler med Verdensbanken og FNs utviklingsprogram (UNDP) fremmer norske utviklingspolitiske prioriteringer, sett i lys av Norges rasjonale for å kanalisere øremerkede bistandsmidler gjennom fondsbaserte partnerskapsavtaler.

Evalueringen identifiserer lærdommer som er relevant for fremtidig forvaltning av øremerkede bistandsmidler gjennom fondsbaserte partnerskapsavtaler.

FUNN

Analysen av Norges portefølje av trustfondsavtaler med Verdensbanken og UNDP viser at:

- > Norge er en forutsigbar bidragsyter som tillater fleksibilitet i bruk av fondsmidler.
- > Norges fondsportefølje viser en høy grad av konsentrasjon med hensyn til tema og regionvalg.
- > En større andel av finansieringen er konsentrert i få fond, mens resten er spredt over en mengde mindre fond. Denne skjevheten i porteføljen reiser spørsmål

om sammensetningen av dagens portefølje kan gjøres mer formålstjenlig, i tråd med Norges utviklingspolitiske prioriteringer.

- > Kvaliteten på Norges finansiering gjennom trustfond, når det gjelder åpenhet og ansvarlighet i ressursbruk, er svak.
- > Fordeling av myndighet og ansvar for styring av giverbidrag varierer avhengig av fondstyper og partnere. Ulikheten på tvers av fondstyper og partnere utgjør en risiko for at åpenhet og ansvarlighet i ressursbruk i flersidige partnerskapsavtaler ikke stemmer overens med reglene og forskriftene som gjelder for bilaterale kanaler for bistand.

Kartlegging av støtte til humanitære kriser og sårbare stater

FOTO: KEN OPPRANN

RAPPORT 1/2018 BACKGROUND PAPER

Mapping and Analysis of Humanitarian Assistance and Support in Fragile States

Eksterne konsulenter: CMI Chr. Michelsens Institutt

ISBN: 978-82- 8369-012-5

BAKGRUNN

Norge bruker mellom fire og fem milliarder kroner i året på humanitær innsats. I tillegg brukes store midler til langvarig innsats i sårbare stater. Den økte kompleksiteten og varigheten av humanitære kriser har gjort at Norge, i likhet med andre givere, har gitt økt oppmerksomhet til forholdet mellom humanitær og langsiktig innsats de siste årene.

FORMÅL

Evalueringsavdelingen planlegger flere evalueringer innen feltet humanitær bistand og innsats i sårbare stater. Denne kartleggingsstudien utgjør et bakgrunnsmateriale for disse evalueringene. Den første evalueringen vil se på den norske støtten til Sør-Sudan.

Rapporten dekker perioden 2008-2017 og kartlegger:

- > norske mål og prioriteringer for humanitær og langsiktig innsats i sårbare kontekster
- > norsk humanitær bistand
- > norsk og internasjonal bistand til tre utvalgte land (Sør-Sudan, Somalia og Palestina)

FUNN

Studien viser stor grad av kontinuitet i norske mål og prioriteringer for humanitær bistand og bistand til sårbare stater. Beskyttelse av, og hjelp til, sivile og sårbare grupper har vært basis for den norske støtten. I løpet av perioden har det også blitt lagt økende vekt på en rettighetsbasert tilnærming i den humanitære

bistanden. Koordinering av humanitær og langsiktig innsats har blitt mer fremtredende i norske prioriteringer, i tråd med internasjonale forpliktelser.

Kartleggingen viser en dobling av norsk humanitær bistand i tiårsperioden. Den norske humanitære bistanden kanaliseres i hovedsak gjennom multilaterale organisasjoner og gjennom norske NGOer. Andelen som kanaliseres til lokale organisasjoner er nær null.

Humanitær bistanden til de enkelte landene som er undersøkt ser ut til å følge behov som oppstår som følge av humanitære kriser. Andelen av humanitær bistand i det samlede norske engasjementet i de tre landene er lavere enn andelen av den internasjonale bistanden. Studien antyder at det kan bety at Norge i større grad enn andre givere er villige til å satse på langsiktig bistand i sårbare kontekster.

FAGLIG SAMARBEID

Faglig samarbeid

De fleste organisasjonene som mottar norsk bistand, enten dette er flernasjonale (multilaterale) organisasjoner, mottakerlands institusjoner eller frivillige organisasjoner, gjennomfører evalueringer av egen virksomhet. Siden deler av denne virksomheten er støttet av Norge, er dette arbeidet også viktig for å fremskaffe mer kunnskap om norsk bistand.

For å få innsikt i dette evalueringsarbeidet samarbeider Evalueringsavdelingen med flere evalueringsenheter i FN-organisasjoner, utviklingsbanker og andre evalueringsfaglige miljøer. Våre avtalefestede samarbeidspartnere det siste året er beskrevet nedenfor.

FNs utviklingsprogram (UNDP)

I 2015 ble det inngått en avtale med det uavhengige evalueringskontoret i UNDP etter at den foregående avtalen ble avsluttet i 2014. Gjennom avtalen gis det støtte til evalueringsfaglige tiltak som styrker partnerlandenes muligheter til å evaluere oppnåelse av bærekraftsmålene i årene som kommer.

Herunder er det utarbeidet en veileder som nasjonale styresmakter kan bruke for å diagnostisere nåværende evalueringskapasitet, samt retningslinjer for hvordan kapasiteten kan styrkes etter nasjonale behov og prioriteringer. Guiden er nettbasert.

Det globale miljøfondet (GEF)

I 2017 inngikk avdelingen en partnerskapsavtale med evalueringskontoret ved Det globale miljøfondet der Evalueringsavdelingen har delfinansiert flere evalueringer og studier. Evalueringer som er ferdigstilt omtales over de neste sidene.

FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women)

I 2018 inngikk avdelingen en partnerskapsavtale med evalueringskontoret i FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling. Formålet med samarbeidet er å utvikle og dele gode evalueringstilnærminger og evalueringspraksis som kan bidra til evalueringsfaglig kapasitetsbygging hos samarbeidspartnere i sør.

Studie av Det globale miljøfondets evalueringstilnærming til vurderinger av merverdi

FOTO: KEN OPPRANN

AN EVALUATIVE APPROACH TO ASSESSING GEF'S ADDITIONALITY

<http://www.gefio.org/evaluations/evaluative-approach-assessing-gefs-additionality-2018>

BAKGRUNN

Siden etableringen i 1992 har Det globale miljøfondet (GEF) skapt globale miljøgevinster gjennom å støtte lokale investeringer. Utfordringen for GEF har alltid vært å skille virkninger av egne handlinger fra de handlingene GEFs partnere ville ha foretatt selv, uten støtte fra GEF. Denne kontra-faktiske tenkningen har drevet mye av utviklingen av GEFs tilnærming til vurdering av merverdi i sine prosjekter.

FORMÅL

Denne studien videreutvikler GEFs tilnærming til vurdering av merverdi i GEFs prosjekter. Hensikten med studien er å styrke design og gjennomføring, inkludert monitorering og evaluering, av GEFs prosjekter.

FUNN

> Merverdi av GEFs innsats kan deles inn i seks kategorier:

- Miljøgevinster
- Forbedringer i juridisk/regulatoriske rammebetingelser
- Styrking av institusjonell kapasitet
- Økt tilgang til finansiering
- Forbedringer i samfunnsøkonomisk effektivitet
- Gevinster som følger av økt innovasjon

> Gjennomgang av GEFs prosjektavslutningsrapporter viser at merverdien av GEFs støtte målt i form av globale miljøgevinster ble dokumentert i 77 prosent av prosjektene mens gevinster som kan skrives til økning i innovasjon er bare nevnt i 11 prosent av de vurderte prosjektene.

> Å gjøre en vurdering av miljø og andre typer merverdi krever en klar spesifisering av prosjektets endrings-teori hvor sammenhengen mellom GEFs innsats og dens direkte og indirekte virkninger og bærekraft blir beskrevet, samtidig som forutsetningene som ligger til grunn for sammenhengene tydeliggjøres.

ANBEFALINGER

> GEFs uavhengige evalueringsenhet bør fokusere på at nye prosjekter er egnet for en vurdering av GEFs addisjonaltet. En tilnærming til merverdi og addisjonaltetsaspekter bør inkluderes i evalueringer enheten gjennomfører.

> GEF må spore resultater knyttet til forbedringer i juridiske og regulatoriske rammebetingelser, styrking av institusjonell kapasitet og forbedringer i samfunnsøkonomisk effektivitet, i tillegg til målingen av globale miljøgevinster.

> GEFs samarbeidspartnere bør skissere en endrings-teori for prosjektene som tydeliggjør merverdien av GEFs støtte.

OPPFØLGING

GEF er i ferd med å innarbeide den foreslåtte tilnærmingen i sin evalueringpolitikk, og i retningslinjer som gjelder GEFs samarbeidspartnere.

Evaluering av Det globale miljøfondets støtte til integrering av biologisk mangfold

FOTO: KEN OPPRANN

EVALUATION OF GEF'S SUPPORT TO MAINSTREAMING BIODIVERSITY 2018

<http://www.gefio.org/council-documents/evaluation-gefs-support-mainstreaming-biodiversity>

BAKGRUNN

I alt 195 land og EU har signert Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) som pålegger medlemslandene å jobbe sammen for å sikre naturmangfoldet på kloden. Det globale miljøfondet (GEF) støtter integrering av biologisk mangfold, og definerer det som en "prosess hvor biodiversitetshensyn forankres i offentlig -og privataktores' politikk, strategi og praksis som påvirker, eller er avhengig av, biologisk mangfold".

FORMÅL

Formålet med evalueringen er å vurdere effektiviteten av GEFs prosjekter for integrering av biodiversitet i tre land – Colombia, India og Sør-Afrika. Studien trekker på resultater fra 471 prosjekter som til sammen utgjorde \$ 2,34 milliarder i tilskudd og \$ 12,73 milliarder i medfinansiering.

FUNN

> Gjennom prosjekter som er eksplisitt utformet for å håndtere trusler mot biologisk mangfold har GEFs portefølje spilt en betydelig rolle for implementeringen av den globale konvensjonen om biologisk mangfold (CBD).

> De fleste av GEF-prosjektene har klart å introdusere biodiversitetshensyn i politikkutforming i sektorer, institusjoner, og territorier av betydning for bevaring av globalt biologisk mangfold.

> Vellykket integrasjon påvirkes av samspillet mellom økonomiske og miljømessige interesser, samt myndig-

hetenes overvåking, kontroll, og informasjonstiltak for bevaring av biologisk mangfold.

> Nytt av GEF-prosjektene bidrag til å utvikle politikk og praksis som fremmer biologisk mangfold overstiger kostnadene knyttet til GEFs innsats.

> Det er fortsatt utfordrende å realisere sosioøkonomiske og miljømessige gevinster som følger av integrering av biologisk mangfold.

> Tross betydelig innsats i styrking av monitorerings- og evalueringssystemer, har ikke det nåværende rammeverket tilstrekkelig fokus på å kvantifisere effekter som følger av integreringsinnsatsen.

ANBEFALINGER

> Utforme integrasjonstiltak som har et langsiktig perspektiv og finansiering.

> Foreta en systematisk analyse av fordeler og avveininger i prosjektets designstadiet.

> Forbedre og styrke design og implementering av monitorerings- og evalueringssystemer.

> GEF bør fortsette å bruke sitt omdømme for å forbedre politikkutforming og praksis, samt for å fremme samarbeid på tvers av sektorer.

Evaluering av det globale innovasjonsprogrammet for ren teknologi (GCIP)

FOTO: KEN OPPRANN

EVALUATION OF THE GEF-UNIDO GLOBAL CLEANTECH INNOVATION PROGRAMME

<https://www.thegef.org/council-meeting-documents/evaluation-gef-unido-global-cleantech-innovation-programme>

BAKGRUNN

Det globale innovasjonsprogrammet for ren teknologi (GCIP) er et samarbeidsprogram mellom Det globale miljøfondet (GEF) og FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO), som skal tilrettelegge for etablering av entreprenørskapsmiljøer for ren teknologi. GCIP har støttet programmer i ni land med fokus på små og mellomstore bedrifter som utvikler rene teknologier og løsninger som kan gi globale miljøfordeler.

FORMÅL

Formålet med evalueringen er at den skal bidra til å forbedre design, resultater og bærekraften av GCIP, samt lignende fremtidige prosjekter og programmer.

FUNN

- > GCIP-prosjektene samsvarer med mandatene til GEF og UNIDO, og programlandenes nasjonale prioriteringer og strategier.
- > Med relativt begrensede ressurser har GCIP-prosjektene bidratt til utvikling av innovasjonsmiljøer for ren teknologi, og prosjektenes prestasjoner har forbedret seg over tid.
- > GCIP har demonstrert addisjonalitet når det gjelder innovasjon av ren teknologi, institusjonell kapasitetsbygging, og finansierings- og forretningsutviklingsstøtte for oppstartsbedrifter hvis produkter og tjenester har miljømessige fordeler. Addisjonalitet når det gjelder

styrket utvikling av innovasjonsfremmende politiske og reguleringsmessige rammebetingelser er ikke realisert i like stor grad.

> GCIP har ikke klart å realisere den planlagte nettverksbyggingen eller kunnskapsutvekslingen på tvers av land.

> GCIP har klart å mobilisere frivillig støtte fra private aktører, men frivilligheten i bidragene gjør at programmene blir mer sårbare på lang sikt.

> Faktorer som styrker prosjektenes bærekraft er forpliktelse fra en nasjonal partner, tilstrekkelig finansiering og en planlagt utviklingsstrategi ved prosjektgjennomføring.

> Monitorering og evaluering er programmets svakeste implementeringsområde. Manglende felles forståelse av indikatorer, mål og definisjoner har begrenset sammenlignbarheten og aggregeringen av resultatene.

ANBEFALINGER

> I valg av programland bør faktorer som landets beredskap for å støtte innovasjon av ren teknologi og vilje til å integrere innovasjonspolitikken i nasjonal miljø- og utviklingsstrategi vektlegges.

> Styrke koordinering av programinnsats på nasjonalt nivå, samt utvikling av nasjonale og regionale initiativer.

> Programmet bør trekke på nasjonale kontaktpersoner for å koordinere, samle og kommunisere med aktører i landet som arbeider med å støtte innovasjon av ren teknologi. I tillegg mobilisere etablerte privatsektornettverk, som teknologiforeninger, arbeidsgiverorganisasjoner, fagforeninger eller lignende.

> Etablere tilstrekkelige monitorering- og evalueringssystemer og sikre at de implementeres ved hjelp av standardiserte og relevante indikatorer.

OPPFØLGING AV EVALUERINGER

Oppfølging av evalueringer

Oppfølgingen av evalueringsavdelingens rapporter er institusjonalisert gjennom «Instruks for evalueringsvirksomheten i norsk bistandsforvaltning» (2015). Når en evalueringsrapport er ferdig, lager evalueringsavdelingen et notat til ledelsen (departementsråden) i Utenriksdepartementet eller Klima- og miljødepartementet, avhengig av hvem som har ansvar for den bistanden som er evaluert. I notatet skal evalueringsavdelingen gi sin vurdering av evalueringen og komme med forslag til punkter som bør følges opp i norsk utviklingspolitikk.

Arbeidet med den videre oppfølgingen ligger i Utenriksdepartementet og i Klima- og miljødepartementet. Avdelingen eller utenriksstasjonen som er ansvarlig for bistanden som er evaluert, skal lage en oppfølgingsplan innen seks uker og rapportere tilbake til departementets ledelse innen et år på hvilke tiltak som faktisk er iverksatt for å følge opp evalueringen. Begge disse dokumentene skal oversendes evalueringsavdelingen til orientering.

Tabellen på neste side viser status på oppfølgingen av evalueringsavdelingens rapporter i perioden 2009 og fram til mai 2019. Både evalueringsavdelingens oppfølgingsnotater og departementenes oppfølgingsplaner og rapporter blir fortløpende publisert på evalueringsavdelingens hjemmesider.

<https://norad.no/om-bistand/publikasjon/evalueringer>

OPPFØLGING AV EVALUERINGER // STATUS PER 01.05.2019¹

TEMA FOR EVALUERINGEN/PROSJEKT	RAPPORT NR.	EVALUERINGS- OPPFØLGINGSNOTAT TIL UD/KLD	VEDTATT OPPFØLGINGSTILTAK I UD/KLD	RAPPORT OM OPPFØLGING
Nepals utdanningsprogram	1/2009	Infoflak februar 2010	Oppfølging nepalske myndigheter	
Giverkontoret i Juba	2/2009	9.9.2009	Ingen plan anbefalt utover de oppfølginger som alt er gjennomført i UD	
Frivillige organisasjoner i Uganda	3/2009	31.8.2009	25.6.2010	25.6.2010
Integrering av nødhjelp, gjenoppbygging og utvikling	Felles	7.8.2009	Norsk oppfølging ikke påkrevd	
Bistand til kulturarven	4/2009	30.9.2009	9.6.2010	8.11.2011
Multilateral miljøbistand	Syntese	8.10.2009	Norsk oppfølging ikke påkrevd	
Norsk fredsinnsetts i Haiti	5/2009	15.2.2010	15.7.2010	2.2.2012
Norsk Folkehjelps humanitære mineryddings aktiviteter	6/2009	19.2.2010	8.4.2010	31.3.2011
Nasjonalt program for utviklingsrelatert forskning og utdanning (NUFU) og Norads program for masterstudier (NOMA)	7/2009	14.4.2010	3.11.2010	8.1.2013
Norsk Senter for Demokratistøtte	1/2010	26.3.2010	7.5.2010	14.11.2012
Studie av støtte til parlamenter	2/2010	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Norges næringsrelaterte bistand	3/2010 (Case studier 4,5,6)	23.9.2010	15.3.2011	9.1.2013
Norsk støtte til Vest Balkan	7/2010	4.11.2010	21.1.2011	4.6.2013
Transparency International	8/2010	22.9.11	21.11.2011	1.2.2013
Evaluerbarhetsstudie - Norsk støtte for å oppnå tusenårsmaal 4 og 5 (barn og mødre helse)	9/2010	24.2.2011	Inkludert i UD's oppfølgingsplan for rapport 3/2013	
Fredsbyggende aktiviteter i Sør Sudan	Felles	3.3.2011	22.6.2011	31.3.2015
Norsk støtte til demokrati gjennom FN	10/2010	8.7.2011	20.5.2014	20.5.2014
IOM - Internasjonal organisasjon for migrasjons arbeid mot menneskehandel	11/2010	18.5.2011	5.1.2011	20.12.2012
Følge-evaluering av Norges skog og klimainitiativ	12/2010 (Landrapporter 13, 14, 15, 16, 17, 18/2010)	8.6.2011	12.9.2011	16.7.2012
Pariserklæringen	Felles	Omfattet ikke norsk bistand spesielt. Oppfølgingsnotat ikke utarbeidet		
Barns rettigheter	Felles	21.11.2011	18.12.2012	3.2.2014
Utviklings samarbeid gjennom norske NGOer i Øst Afrika	1/2011	25.4.2012	19.09.2012	16.9.2014
Bistandsforskning	2/2011	4.1.12	19.2.2013	19.2.2013
Norsk kultur og idretts samarbeid med land i sør	3/2011	27.1.12	6.6.2012	11.9.2013
Studie av utvikling, makt og korrupsjon	4/2011 Studie	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Norsk fredsinnsetts på Sri Lanka	5/2011	8.2.2012	29.3.2012	30.5.2014
Antikorupsjon	6/2011	15.2.2012	27.5.2013	2.6.2014
Norsk støtte til å fremme menneskerettigheter	7/2011	17.1.12	17.12.2012	5.5.2014
Norsk handelsrelatert bistand gjennom multilaterale organisasjoner	8/2011	8.3.12	11.1.2013	15.10.2013
Finansstrømmer i FN systemet	9/2011 Studie	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Norsk støtte til helsesektoren i Botswana	10/2011	Oppfølgingsnotat ikke utarbeidet		
Norsk støtte til å fremme rettene til funksjonshemmede	1/2012	20.4.12	14.1.2013	14.2.2014
Studie av reisegodtgjørelse (per diem)	2/2012	3.7.2012	6.5.2015	6.5.2015
Norsk utviklings samarbeid med Afghanistan	3/2012	13.12.2012	16.5.2013	6.3.2015
Verdensbankens flergiverfond for resultatbasert finansiering av helse	4/2012	18.9.2012	21.1.2013	13.5.2014
Følgeevaluering av Norges skog og klima initiativ: Erfaringer fra sivilsamfunns-organisjoner	5/2012	3.12.2012	14.1.2013	31.1.2014 ²

1 Oversikten er utarbeidet av evalueringssavdelingen i Norad basert på tilsendte kopier av oppfølgingsplaner og rapporter i henhold til instruks for evalueringsevne i norsk bistandsforvaltning.

2 Fra 1. januar 2014 ligger ansvaret for oppfølging av følgeevalueringen av Norges skog og klima initiativ hos Klima- og miljødepartementet.

TEMA FOR EVALUERINGEN/PROSJEKT	RAPPORT NR.	EVALUERINGS- OPPFØLGINGSNOTAT TIL UD/KLD	VEDTATT OPPFØLGINGSTILTAK I UD/KLD	RAPPORT OM OPPFØLGING
Det norske Olje for Utviklingsprogrammet	6/2012	21.3.2013	23.5.2013	17.10.2014
Studie av monitorering og evaluering i seks sivilsamfunnsorganisasjoner	7/2012	16.5.2013	27.5.2014	25.8.2015
Bruk av evalueringer i norsk bistand	8/2012	30.4.2013	16.6.2013	30.7.2015
Norges landbruksstøtte for å fremme matvaresikkerhet	9/2012	3.6.2013	22.1.2014	17.3.2015
Rammeverk for analyse av lokal deltagelse	1/2013 (Case studier 2/2013)	9.7.2013	25.9.2013	22.10.2014
Norsk Indisk partnerskap for å bedre mødre og barnehelse (NIPI I)	3/2013	7.11.2013	9.3.2015	12.4.2016
Flyktninghjelpen / NORCAP	4/2013	16.10.2013	18.11.2014	15.1.16
Følge-evaluering av Norges skog og klimainitiativ: Støtte til måling, rapportering og verifisering	5/2013	28.11.2013	11.2.2014 ³	22.5.2015
Evaluering av resultatmåling i bistandsforvaltningen	1/2014	11.6.2014	15.9.2014	21.10.2015
Hvordan dekker evalueringer utilsiktede effekter av bistand?	2/2014	Oppfølging av studien er inkludert i oppfølgingsnotat for rapport 1/2014		
Følge-evaluering av Norges skog og klimainitiativ Synteserapport	3/2014	6.10.2014	8.6.2015	26.4.2018
NORHED (Høyere utdanning og forskning for utvikling) Endringsteori og evaluering-metoder	4/2014	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Støtte til paraply- og nettverks-organisjoner	5/2014	15.12.2014	13.3.2015	7.4.2016
Programmet "Training for Peace in Africa"	6/2014	16.2.2015	10.3.2015	12.4.2016
Grunnlagsdata til effektevaluering av det Norske Indiske partnerskapsinitiativet for å bedre mødre og barnehelse fase II (NIPI II)	7/2014	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Norges støtte til Haiti etter jordskjelvet i 2010	8/2014	23.2.2015	17.6.2015	26.4.2018
Evaluering av Norfund	1/2015	24.2.2015	3.6.2015	20.4.2018
Norsk støtte til å styrke kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet	2/2015	26.6.2015	13.10.2015	12.12.2016
Studie av grunnlagsdata for norsk støtte til Myanmar	3/2015	10.9.2015	23.12.2015	03.4.2017
Erfaringer med resultatbasert finansiering i bistanden	4/2015 5/2015	2.12.2015	27.1.2016	23.4.2018
Evaluering av NORHEDs tildelingsmekanismer	6/2015	20.11.2015	19.4.2016	25.4.2018
Evaluering av norsk støtte til grunnutdanning (Unicef og Det globale partnerskapet for utdanning)	7/2015	2.11.2015	4.12.2015	19.1.2017
Studie av kriserammedes deltagelse i humanitære hjelpeoperasjoner	8/2015	14.12.15	2.2.2016	21.6.2018
NORHED Evaluerbarhetsstudie	9/2015	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Evaluering av norsk støtte til kapasitetsutvikling	10/2015	10.12.2015	22.4.2016	24.4.2018
Evaluering av Fredskorpsets innretning og strategi for sivilsamfunnsstyrking i utviklingsland	1/2016	26.1.2016	16.3.2015	6.4.2017
Følge-evaluering av Norges skog og klimainitiativ: Litteraturstudie	2/2016	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Bruk av bilateral politisk dialog for å fremme menneskerettigheter: Litteraturstudie	3/2016	Oppfølgingsnotat ikke relevant		
Evaluering av organiseringen av norsk støtte relatert til Syria-konflikten	4/2016	29.4.2016	24.6.2016	1.9.2017
Norsk støtte til pådrivervirksomhet på den utviklingspolitiske agendaen	5/2016	2.9.2016	3.2.2017	30.4.2018

3 Fra 1. januar 2014 ligger ansvaret for oppfølging av Følgeevalueringen av Norges skog og klima initiativ hos Klima- og miljødepartementet.

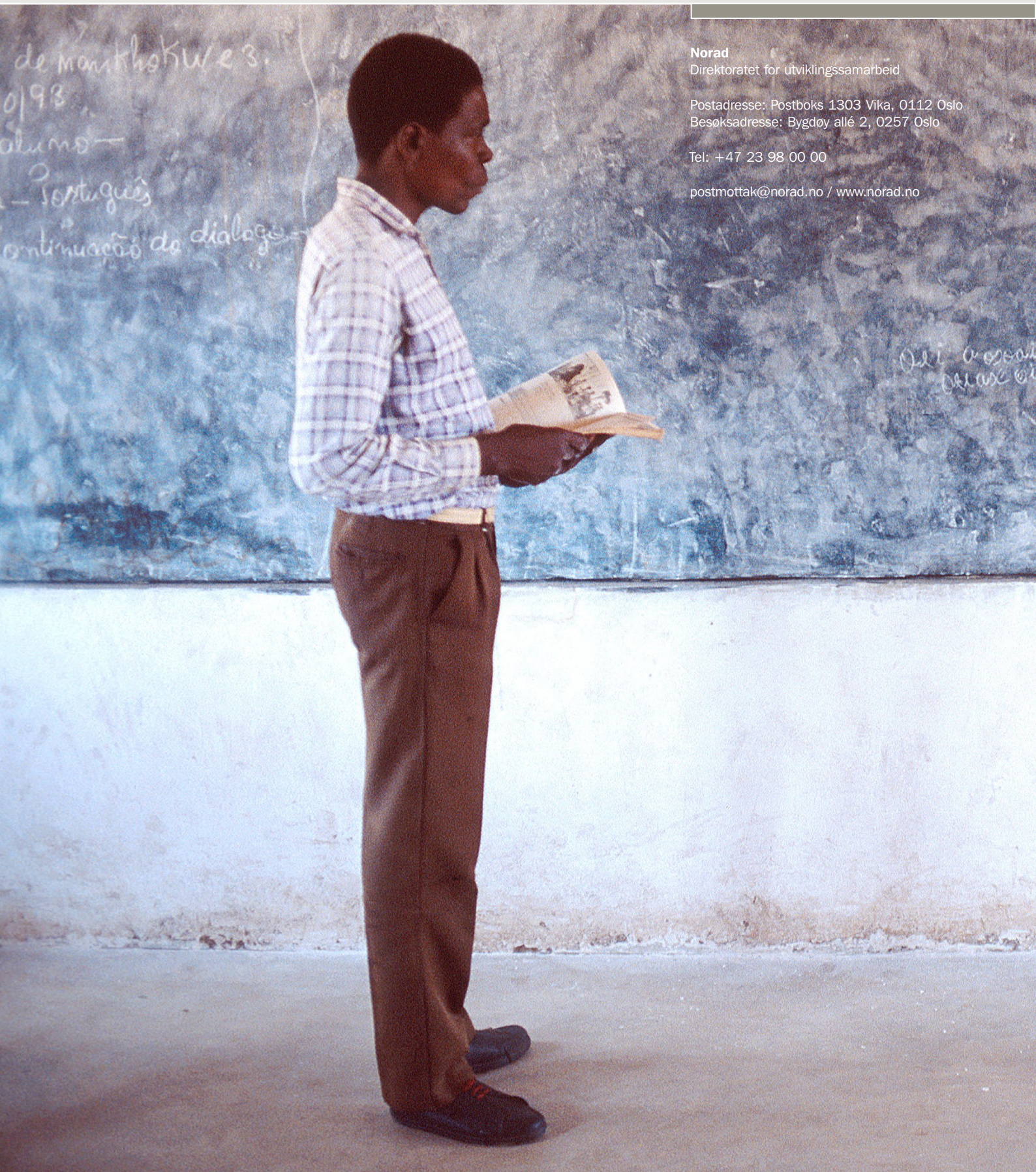

TEMA FOR EVALUERINGEN/PROSJEKT	RAPPORT NR.	EVALUERINGS- OPPFØLGINGSNOTAT TIL UD/KLD	VEDTATT OPPFØLGINGSTILTAK I UD/KLD	RAPPORT OM OPPFØLGING
Syntesestudie av bistandsevalueringer Sør-Sudan	6/2016	15.11.2016	23.11.2016/ 24.4.2018	24.4.2018
Syntesestudie av bistandsevalueringer Afghanistan	7/2016	15.11.2016	23.11.2016/ 24.4.2018	24.4.2018
Syntesestudie av bistandsevalueringer Mosambik	8/2016	15.11.2016	23.11.2016/ 24.4.2018	24.4.2018
OECD DAC Studie av evalueringsfunksjoner	OECD DAC publikasjon 2016	1.2.2017	16.3.2017	30.4.2018
Studie av kvalitet på gjennomganger og desentraliserte evalueringer	1/2017	1.2.2017	16.3.2017	30.4.2018
Hvordan jobbe i langvarige kriser	2/2017	20.3.2017	Oppfølging ikke relevant	
Syntesestudie av bistandsevalueringer Somalia	3/2017	6.9.2017	24.4.2018	24.4.2018
Syntesestudie av bistandsevalueringer Malawi	4/2017	6.9.2017	24.4.2018	24.4.2018
Syntesestudie av bistandsevalueringer Palestina	5/2017	6.9.2017	24.4.2018	24.4.2018
Evaluering av Informasjonsstøtteordninga	6/2017	21.8.2017	23.4.2018	2.5.2019
Følge-evaluering av Norges skog og klimainitiativ: Bistand til myndiggjøring av lokalbefolkning gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner	7/2017	Oppfølging av studien er inkludert i oppfølgingsnotat for rapport 8/2017		
Følge-evaluering av Norges skog og klimainitiativ: Lærdommer og anbefalinger	8/2017	11.10.2017	9.1.2018	8.5.2019
Evaluering av norsk støtte til utdanning i konflikt og krise gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner	9/2017	20.11.2017	16.3.2018	2.5.2019
Syntesestudie av bistandsevalueringer Myanmar	10/2017	7.12.2017	24.4.2018	24.4.2018
Syntesestudie av bistandsevalueringer Nepal	11/2017	7.12.2017	24.4.2018	24.4.2018
Evaluering av norsk støtte til styrking av sivil samfunn i utviklingsland	1/2018	21.1.2018	24.4.2018	2.5.2019
Syntesestudie av bistandsevalueringer Etiopia	2/2018	7.12.2017	24.4.2018	24.4.2018
Syntesestudie av bistandsevalueringer Haiti	3/2018	7.12.2017	24.4.2018	24.4.2018
Evaluering av mål- og resultatstyring i den norske bistandsadministrasjonen	4/2018	6.3.2018	30.4.2018	2.5.2019
Syntesestudie av bistandsevalueringer Tanzania	5/2018	7.12.2017	24.4.2018	24.4.2018
Syntesestudie av bistandsevalueringer Mali	6/2018	7.12.2017	24.4.2018	24.4.2018
Studie av hvordan skatteavtaler påvirker mobilisering av skatteinntekter i utviklingsland	7/2018	25.4.2018	Oppfølging ikke relevant	
Evaluering av norsk innsats for å sikre samstemthet for utvikling	8/2018	8.5.2018	14.1.2019	
Syntesestudie om sivil samfunns arbeid for demokratisering og menneskerettigheter i det sørlige og østlige Afrika	9/2018	18.6.2018	28.1.2019	
Evaluering av Norges engasjement i fredsprosessen mellom de colombianske myndigheter og FARC 2010-2016	10/2018	22.8.2018	5.11.2018	
Evaluering av menneskerettigheter og næringsliv i norsk utviklingssamarbeid	11/2018	13.9.2018	6.2.2019	
Norsk-Indisk Partnerskapsinitiativ (NIPI) Fase II: Effektevaluering av fem intervensjoner	12/2018	12.10.2018	2.5.2019	
Evaluering av organisatoriske aspekter av norsk bistandsadministrasjon	13/2018	10.10.2018	5.2.2019	

Norad

Direktoratet for utviklingssamarbeid

Postadresse: Postboks 1303 Vika, 0112 Oslo
Besøksadresse: Bygdøy allé 2, 0257 Oslo

Tel: +47 23 98 00 00

postmottak@norad.no / www.norad.no